

Oude bussen werden ingezet om de sneeuwklokjes te vervoeren. (Foto: N. Roeper)

over de sneeuwklokjesbossen op Texel

Met een bus vol sneeuwklokjes

Tekst: Nieteke Roeper

Texel is bekend om zijn schapen, de mooie natuur en het fijne strand. Veel liefhebbers van voorjaarsbloeiërs komen juist om de duizenden sneeuwklokjes, sneeuwklokken zeggen we op Texel, te bewonderen. De sneeuwklokjes groeien vooral in De Dennen, het bosgebied van Staatsbosbeheer en in de eendenkooien op het eiland. Maar van lieverlee hebben ze zich overal gevestigd, zoals in berm en slootkanten en in boomsingels rond boerderijen. Hoe komen ze hier?

Zolang er in Noord Holland bollen geteeld werden, waaronder sneeuw-klokjes, zijn ze ook op Texel geteeld. Het was een kleinschalig gebeuren, meestal in de boomsingels van eendenkooien. Deze plekken werden ook gebruikt voor het telen van narcissen en het planten van fruitbomen. Verder was er op Texel weinig bos te vinden, ook boerderijen hadden tot 1965 meestal geen erfbeplanting.

Het is bekend dat Reuvers uit De Cocksdorp, in het noorden van Texel, rond 1930 van boeren in Noord Holland vele partijen sneeuw-klokjes opkocht. Ook het verhaal van Jan Zwan, een avontuurlijke handelaar sloeg wel aan. Die vertelde dat hij op zijn reis door Frankrijk langs de Loire grote sneeuw-klokjesvelden had aangetroffen, bij la Charité tachtig kilometer ten zuiden van Tours.

Op naar de Loire

Het jaar daarop, in 1954, trokken verschillende Texelaars er op uit. Vooral Piet en Jan Kikkert met familie en knechten staan er bekend om, maar later beproefden ook anderen hun geluk. Aanvankelijk mochten ze langs de Loire en op de eilandjes in de Loire zelf rooien. Later werd dit door zigeuners gedaan en moesten ze de landeigenaren een vergoeding betalen. Uit de verhalen van toen komt naar voren dat de sneeuw-klokjes ook daar toen nieuw waren. De plaatselijke bevolking verbaasde zich erover dat er plotseling zoveel sneeuw-klokjes stonden. Het zou kunnen dat ze stroomafwaarts met de rivier meegekomen zijn na hevige overstromingen. De sneeuw-klokjes groeiden in de uiterwaarden. De eerste vrachten gerooide bolletjes werden in zelfgemaakte aanhangwagens en met

afgedankte autobussen direct naar Texel vervoerd. Soms begon het loof te broeien en moest naar de Texelse bootdienst gebeld worden om even met de laatste boot te wachten. Het beviel beter om de bollen tot mei op te poten en daarna, als het loof verdord was, te vervoeren. Daartoe pachtten ze ter plaatse stukken bos. Ze verbleven er dan twee maal een periode in het voorjaar. Inmiddels is er veel industrie op die plaats langs de Loire en zijn de sneeuw-klokjesvelden verdwenen.

Sneeuw-klokjesbossen

De ondernemende Texelaars gingen ook verder op onderzoek uit en ontdekten aan de voet van de Pyreneeën kleinere sneeuw-klokjes. Op Texel kregen ze het vertrouwde formaat en bleek het toch dezelfde soort te zijn. Wel merkten ze dat er toch grote en normale sneeuw-klokjes

Boven: Op de knieën in De Dennen (Foto N. Roeper)

Links: Sneeuw-klokjesbos in De Dennen, rond 1960.

(Foto: W. Giling)

Linkerpagina: De Dennen, voorjaar 2011

(Foto: Machteld Klees)

Vreemde soorten

Het bosgebied in de omgeving van de sneeuwkllokjes is tevens rijk aan voor Texel vreemde soorten. Onbedoeld kwamen er veel soorten mee zoals: boshyacintje, aronskelk, bosanemoon, muskuskruid, twee vogelmelksoorten, holwortel, vingerhelmbloem en het vreemd speenkruid (*Ficaria verna* subsp. *grandiflora*) waarvan in de flora vermeld wordt dat Texel de enige vindplaats in Nederland is. De kroonblaadjes vallen over elkaar en de knolletjes aan de stengels ontbreken. (Foto: Machteld Klees)

waren. De grotere noemden ze de Supers. Het gaat hier steeds om variëteiten van *Galanthus nivalis*. Tijdens hun zoektochten ontdekten ze ook in het wild groeiende narcissen. Met de gevulde narcis 'Dubbele von Sion' is Texel beroemd geworden. De sneeuwkllokjestochten hebben tot ongeveer 1965 geduurd. Van Staatsbosbeheer werden percelen bos gepacht om de sneeuwkllokjes op te kweken tot de vereiste handelsmaat, een vijfje of zesje. De zandige bosgrond was eigenlijk niet geschikt voor sneeuwkllokjes, dus

werd er magnesiumhoudende kalk gestrooid. De teelt verliep prima. De bolletjes kregen ook zaaddozen in tegenstelling tot Nederlandse bollen die vegetatief vermeerderd worden. De zaaddozen werden ook uitgezaaid in de percelen. Toen Staatsbosbeheer de pacht beëindigde werd uitgekeken naar andere plaatsen. Zo gebruikt Nanning Kikkert onder andere het landgoed De Haar en de bossen bij Julianadorp. Velen wilden wel een graantje meepikken en plantten de bolletjes in de boomsingels bij hun boerderij.

Ook werd op de kalkhoudende klei in de polders geëxperimenteerd. De bollen worden met een dikke laag riet en stro bedekt tot en met de oogst. Het gaat prima. De opbrengst is aanzienlijk toegenomen en het is minder bewerkelijk dan het met de hand rooien in het bos. De in het bos achtergebleven sneeuwkllokjes handhaven zich er nu al jaren, maar het aantal gaat achteruit. Er is een flinterdunne humuslaag, een gebrek aan kalk en een overvloed aan opschot van voornamelijk esdoorns. Toch is het nog steeds een prachtig gezicht al die witte veldjes.

Een akker vol van het gevulde sneeuwkllokje 'Flore Pleno'.
(Foto: Machteld Klees, inzet: H. Roeper)

Nieuwe variëteiten

Ik heb van de geïnterviewde kwekers heel wat avontuurlijke belevenissen gehoord. Ook vertelden zij dat ze de afwijkende sneeuwkllokjes altijd weggooiden. Eenvormigheid is wat de handel vraagt. Nu willen sneeuwklolkiefhebbers graag veel verscheidenheid zien en enkele galantofielen zijn al op speurtocht geweest. Ze ontdekten bijzondere vormen zoals groene punten, gele vruchtbeginsels en bloemen met vier blaadjes. Soms bleken deze eigenschappen vast en lukte het om nieuwe variëteiten te kweken. Sinds 20 jaar worden er ook dubbele sneeuwkllokjes uit Schotland geïmporteerd. Toen verschillende Texelaars daarvan hoorden gingen ze er ook weer zelf op af. Een van de plaatsen waar de *Galanthus nivalis* 'Flore Pleno' werd gerooid was op een landgoed bij Stevenston onder Glasgow. Nog steeds worden dubbele sneeuwkllokjes geïmporteerd als pootgoed. Ook daar zit wel eens iets bijzonders tussen zoals *Galanthus nivalis* 'Scharlockii' met een groot gespleten schutblad en een groene punt op de buitenbladen. De kweker dacht aanvankelijk dat er kweekgras tussen de sneeuwkllokjes zat door de lange opstekende punten.

Sneeuwkllokjes in eendenkooien

Ik heb alle Texelse eendenkooien bezocht om de sneeuwkllokjes te bestuderen. De kooien zijn eigendom van Natuurmonumenten en van Staatsbosbeheer. Er heerst in zo'n kooi een verstilte sfeer. In alle kooi-

en waren sneeuwkllokjes aanwezig, soms narcissen en ook zwartmoeskervel waarover Hein Koningen al een artikel schreef. Meestal trof ik het gewone sneeuwkllokje *Galanthus nivalis* aan. In een van de kooien die vroeger in eigendom was bij een rijke boer trof ik twee soorten dubbele *Galanthus* aan. Deze schapenboer kwam rond 1900 regelmatig in Engeland om een mooie ram aan te schaffen. Met wat fantasie zie je dat hij ook wat sneeuwkllokjes overhandigd kreeg. In Engeland is de liefde voor sneeuwkllokjes al zeker anderhalve eeuw aanwezig en worden veel soorten gekruist en gekweekt en nu ook getwinscaled. Hierbij worden bolletjes in een groot aantal stukken gesneden en, in het begin, steriel opgekweekt. Bij elkaar duurt het zo vier jaar om een bloeiende bol te kweken.

Galanthus nivalis heeft zijn natuurlijke verspreidingsgebied van het Europese deel van Turkije tot noord Frankrijk en misschien Zuid-België en Duitsland. In alle andere gebieden is hij verwilderd vanuit landgoederen en tuinen. Waar op Texel *Galanthus elwesii* voorkomt is deze afkomstig uit de bloemenhandel.

Verzamelaars zijn dol op variëteiten zoals deze 'Groenpunt'. (Foto: Machteld Klees)

Deze grote 'Turkse' sneeuwkllok wordt veel in tuincentra verkocht.

Over namen gesproken

In oude tijden werden veel bloemen *viola* genoemd en er was ook verwarring tussen sneeuwkllokjes en lentekllokjes. Van Schubert is er bijvoorbeeld een prachtig lied genaamd *Viola*. Dat gaat over het sneeuwkllokje dat al voor de andere lentebloemen de sneeuw trotseert. In veel landen is het sneeuwkllokje een bloem voor de doden en soms ook een soort Valentijnsymbool, teken van hoop en lentebode. Het is gewijd aan Maria met haar naamdag 2 februari. Tot slot de medische toepassing. Er wordt onderzocht hoe galantamine ingezet kan worden bij het remmen van de ziekte Alzheimer.

'In het groen'

Bolletjes van gekochte sneeuwkllokjes doen het vaak maar heel matig. Dat komt doordat de bolletjes gevoelig zijn voor uitdroging. Bij diverse kwekers en op allerlei sneeuwkllokjesdagen worden de bolletjes 'in het groen' verkocht, als die meteen uitgeplant worden dan levert dat een veel beter resultaat op. Bestaan de pollen sneeuwkllokjes kunnen na de bloei voorzichtig opgenomen en gesplitst worden, de losgemaakte bolletjes worden meteen weer uitgeplant.

Nieteke Roeper woont op Texel en is 'Galantofiel'.